

آسیب‌شناسی قوانین نقل و انتقال سوابق
بین صندوق‌های بیمه و بازنشستگی و
ارائه پیشنهاد اصلاحی

کد موضوعی: ۲۱۰
شماره مسلسل: ۱۲۵۵۵
شهریورماه ۱۳۹۱

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	بیان مسئله
۴.....	پیشینه قانونی
۶.....	۱. انتقال سابقه به طور جمعی (گروهی)
۸.....	۲. انتقال سابقه به طور انفرادی (موردی)
۱۳.....	۳. سایر قوانین مرتبط
۱۶.....	۴. آسیب‌شناسی وضع موجود
۱۹.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۰.....	پیشنهادها
۲۲.....	منابع و مأخذ

آسیب‌شناسی قوانین نقل و انتقال سوابق بین صندوق‌های بیمه و بازنشستگی و ارائه پیشنهاد اصلاحی

چکیده

امروزه یکی از مشکلات عمده شاغلین به‌ویژه کارکنان دولت و شرکت‌های دولتی که بنا به دلایلی زودتر از موعد مقرر (رسیدن به شرایط بازنشستگی، ازکارافتادگی و فوت) ناچاراً و یا به دلخواه، محیط استخدامی خود را ترک و در محیط دیگری اشتغال می‌یابند و یا در همان محیط تداوم اشتغال داشته، لکن صندوق دیگری را اختیار می‌نمایند، انتقال سوابق بیمه‌ای از صندوقی به صندوق دیگر است.

قوانین متعدد و مختلف (تأخیر در پاسخدهی دستگاه‌ها به‌دلیل تطبیق شرایط فرد انتقال‌دهنده سابقه با قوانین موجود)، تحمیل هزینه بسیار بالا و سنگین برای ذینفعان (به‌ویژه افرادی که دارای سابقه بالای خدمتی بوده و به‌راحتی قادر به پرداخت مابه‌التفاوت آن نبوده و گاهاً نیز از سوابق خدمتی خود به‌دلیل هزینه سنگین، صرفنظر می‌نماید) عدم امکان انتقال سوابق توسط بازماندگان بیمه شده، توجه صرف قوانین موجود در جهت نفع اقتصادی صندوق‌ها، عدم انتقال سوابق خدمت غیررسمی کارکنان و... مشکلات بسیاری را برای دستگاه‌ها و شاغلین به‌وجود آورده که نتیجه آن، سرگردانی، بلا تکلیفی و ایجاد دغدغه و آشفتگی فکری و نارضایتی نیروهای فعال جامعه را به‌دنبال دارد.

هرچند صندوق‌های بازنشستگی در سال‌های قبل به‌صورت بخشی و در جهت حفظ منافع دستگاه و بیمه‌شدگان خود، روش‌های مناسبی را اتخاذ نموده که در زمان خود می‌توانست منطقی و درست باشد، لکن در حال حاضر و با توجه به ساختار جدید ناظر بر صندوق‌های بیمه و بازنشستگی کشور در زیرمجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی لازم است سیاست واحدی در امر نقل و انتقال سوابق حق بیمه بین همه صندوق‌ها اتخاذ و به مرحله اجرا گذاشته شود.

در این گزارش مهمترین مشکلات و موارد مربوط به قوانین مختلف نقل و انتقال حق بیمه یا کسور بازنشستگی سوابق فی‌مابین صندوق‌های بازنشستگی که باعث نارضایتی جدی بیمه‌شدگان مختلف در سراسر کشور گردیده است مورد بررسی و طرح پیشنهادی جهت اصلاح اساسی قوانین مرتبط ارائه شده است.

مقدمه

تسهیل در جابجایی نیروی کار یکی از الزامات بهبود فضای کسب‌وکار است. افراد شاغل باید بتوانند متناسب با تغییرات بازار کار و دگرگونی در شرایط محیط کار، برای تغییر محیط کار خود تصمیم بگیرند. همچنین، کارفرمایان نیز به اقتضای شرایط و نیازهایشان باید امکان تصمیم‌گیری درباره نیروی کار و جابجایی‌های احتمالی را داشته باشند. در چنین شرایطی، چگونگی حفظ و بهره‌گیری از سوابق بیمه‌ای افراد اهمیت زیادی می‌یابد. این موضوع به‌خصوص هنگامی مهم است که با تغییر محیط کار یک فرد شاغل، صندوق بیمه‌ای او تغییر کند.

در قوانین موجود، برای چنین افرادی دو امکان پیش‌بینی شده است. نخست، تداوم پرداخت حق بیمه به صندوق قبلی و ادامه عضویت در آن (به‌موجب ماده (۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه)^۱. این امکان برای کارکنان دولت پیش‌بینی شده است. دوم، تغییر صندوق و انتقال سوابق بیمه‌ای از صندوق قبلی به صندوق جدید. این امکان در مورد اعضای همه صندوق‌ها وجود دارد. با وجود پیش‌بینی‌های قانونی، در هر دو مورد مشکلات اجرایی قابل توجهی وجود دارد که تداوم پوشش بیمه‌ای شاغلان را با مشکل مواجه می‌کند. بنابراین، برای تسهیل در جابجایی نیروی کار باید اصلاحاتی در قوانین و مقررات مربوط به هر دو موضوع یاد شده صورت گیرد.

در این گزارش موضوع نقل‌وانتقال سوابق بیمه‌ای به‌عنوان موضوعی که مبتلابه تعداد زیادی از بیمه‌شدگان صندوق‌های بازنشستگی است مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

بیان مسئله

نقل‌وانتقال سوابق بیمه‌ای بین صندوق‌های بیمه و بازنشستگی از دو جنبه قابل تأمل است. از یک‌سو، جابجایی‌های مکرر و بدون ضابطه بین صندوق‌ها می‌تواند نگهداری سوابق و محاسبات بیمه‌ای صندوق‌ها را با اختلال مواجه کند و از سوی دیگر، وجود

---

۱. ماده (۳۰) - به کارکنان مشمول صندوق‌های بازنشستگی اجازه داده می‌شود در صورت انتقال به سایر دستگاه‌ها یا بازخریدی، اخراج، استعفا و استفاده از مرخصی بدون حقوق بدون محدودیت زمان کماکان مشمول صندوق بازنشستگی خود باشند. در این صورت حق بیمه سهم بیمه شده و کارفرما به‌استثنای افراد منتقل شده به‌عهده بیمه شده است.

موانع بیش از حد قانونی یا اجرایی در برابر بیمه‌شدگان برای جابجایی سوابق خود، می‌تواند موجب تضییع حقوق قانونی و افزایش نارضایتی آنان گردد.

در حال حاضر، بیمه‌شدگان همه صندوق‌های بیمه و بازنشستگی برای انتقال سوابق بیمه‌ای خود با مشکلاتی جدی روبرو هستند. وجود قوانین متعدد و مختلف، اختلاف رویه بین صندوق‌ها، هزینه‌های سنگین ناشی از مابه‌التفاوت سهم بیمه شده، عدم احتساب سوابق منتقل شده برای احراز شرایط بازنشستگی و... از جمله مواردی است که مشکلات بسیاری را برای بیمه‌شدگان و صندوق‌ها به وجود آورده و منجر به ایجاد سرگردانی، بلا تکلیفی و آشفتگی فکری برای بخشی از نیروهای فعال جامعه شده است.

از آنجا که سوابق بیمه‌ای بیمه‌شدگان در احراز شرایط برقراری تعهدات صندوق‌ها و در نتیجه وضع معیشتی خود و خانواده آنها اهمیت بسیاری دارد، لازم است قوانین و مقررات به نحوی اصلاح شوند که از تضییع حقوق بیمه‌شدگان به‌هنگام انتقال سوابق جلوگیری شود و در همان حال، ضوابط بیمه‌ای صندوق‌ها نیز رعایت گردد.

پیشینه قانونی

۱. تا قبل از تصویب قانون نقل و انتقال حق بیمه یا بازنشستگی (مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷) مجوزی جهت نقل و انتقال سوابق بیمه‌ای بین صندوق‌های بازنشستگی برای افراد به صورت موردی وجود نداشت. با تصویب قانون مذکور مقرر گردید حق بیمه یا بازنشستگی سوابق خدمت اشخاصی که وجوهی را به هریک از صندوق‌های بیمه یا

بازنشستگی پرداخت نموده‌اند در صورتی که محل کار یا خدمت آنان تغییر نموده و به تبع آن از شمول خدمات صندوق متبوع قبلی خارج یا طبق ضوابط قانونی مشترک صندوق دیگری شده باشند به صندوقی که مشمول به تبع شغل خود مشترک آن شده است منتقل شود.

۲. با تصویب قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی (مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷) مجوز دیگری مبنی بر امکان انتقال سوابق کلیه مستخدمینی که براساس قانون اصلاح تبصره ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری و تبصره‌های الحاقی آن مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷ بازخرید می‌شوند می‌توانند تقاضا نمایند کسور بازنشستگی یا حق بیمه آنان (سهم مستخدم) به سازمان تأمین اجتماعی منتقل شود که در این صورت کسور مزبور به صندوق تأمین اجتماعی منتقل می‌شود و پس از پرداخت مابه‌التفاوت کسور یا حق بیمه مزبور با حق بیمه مقرر در قانون تأمین اجتماعی؛ سنوات مربوط به عنوان سنوات پرداخت حق بیمه آنان جهت استفاده از مزایای قانون تأمین اجتماعی منظور و محسوب می‌گردد.

۳. با تصویب ماده (۴۲) قانون برنامه سوم توسعه (تنفیذ شده در ماده (۱۰۳) و بند «ب» ماده (۲۸) قوانین برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه) امکان تغییر صندوق بیمه‌ای کلیه بیمه‌شدگان و شاغلین مشترک هریک از صندوق‌های بازنشستگی (به‌استثنای کادر نیروهای مسلح و کارکنان وزارت اطلاعات) و متعاقباً نقل و انتقال سوابق پرداخت حق بیمه یا کسور بازنشستگی از صندوق متبوع قبلی متقاضی به صندوق جدید و مورد انتخاب وی؛ فراهم و بدین ترتیب سومین مجوز قانونی درخصوص انجام امر

انتقال سابقه بین صندوق‌های بیمه‌ای صادر گردید.

۴. به موجب بند «ب» ماده (۲۸) قانون برنامه پنجم توسعه، «کلیه بیمه‌شدگان به استثنای کادر نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات می‌توانند با رعایت اصول و الزامات محاسبات بیمه‌ای نسبت به تغییر صندوق بیمه‌ای خود به سایر صندوق‌ها از جمله صندوق‌های موضوع بند «الف» این ماده اقدام نمایند. ضوابط تغییر صندوق و نقل و انتقال حق بیمه و سوابق بیمه‌ای بین صندوق‌های موضوع این بند در آیین‌نامه مربوطه تعیین می‌گردد. از آنجا که آیین‌نامه موضوع این بند هنوز تصویب نشده، قوانین و مقررات قبلی هنوز در حال اجراست.

در زمینه نقل و انتقال سوابق بیمه‌ای قوانین متعددی وجود دارد که می‌توان آنها را به دو بخش عمده تقسیم کرد:

- انتقال سابقه افراد به طور جمعی (گروهی) از صندوقی به صندوق دیگر به موجب قوانین خاص،

- انتقال سابقه افراد به صورت موردی (برحسب تمایل شخصی، بازخریدی، انتقال، تغییر ساختاری و...).

۱. انتقال سابقه به طور جمعی (گروهی)

در این قبیل انتقال‌ها که به موجب قوانین خاص صورت می‌گیرد، بیمه شده هیچ‌گونه دخالتی در انتقال حق بیمه خود ندارد و هیچ سهمی بابت مابه‌التفاوت حق بیمه به عهده او نیست. بنابراین، مشکلی از این نظر برای او به وجود نمی‌آید و چنانچه در مواردی

نیز دچار مشکل شود، از طریق مکاتبات بین دستگاه‌ها حل و فصل می‌شود. چند نمونه از قوانینی که به موجب آنها انتقال سوابق بیمه‌ای بین صندوق‌ها به صورت جمعی صورت گرفته، به این شرح است:

- قانون نحوه انتقال کسور بازنشستگی کارکنان سازمان انرژی اتمی ایران
به سازمان تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۷: به موجب این قانون اجازه داده شده است که کسور بازنشستگی کارکنان سازمان انرژی اتمی ایران (اعم از ۸/۵ درصد سهم کارمند و ۱۴ درصد سهم سازمان) که به یکی از شرکت‌های تابعه وزارت نیرو منتقل می‌شوند، از صندوق بازنشستگی کارکنان مذکور به حساب سازمان تأمین اجتماعی منتقل گردد. مدت پرداخت کسور بازنشستگی این قبیل افراد که به موجب این قانون به حساب سازمان تأمین اجتماعی منتقل می‌شود، به عنوان سابقه پرداخت حق بیمه آنان جهت استفاده از حمایت‌های موضوع قانون تأمین اجتماعی قابل احتساب خواهد بود.

- قانون انتقال حق بیمه آن دسته از کارکنان مشمول قانون کار که تحت پوشش آیین‌نامه استخدامی شرکت ملی فولاد ایران قرار می‌گیرند و تبدیل وضع خدمتی می‌یابند (مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۴): به موجب این قانون، سازمان تأمین اجتماعی مکلف شد که حق بیمه دریافتی آن دسته از کارگران مشمول قانون کار شرکت ملی فولاد ایران و واحدهای تابعه و وابسته را که در معادن زغال‌سنگ اشتغال به کار داشته یا دارند و به مستخدم مشمول آیین‌نامه استخدامی شرکت مذکور تغییر وضعیت می‌یابند، به صندوق بازنشستگی شرکت ملی فولاد ایران انتقال نماید.

– قانون انتقال حق بیمه سهم مستخدمین شاغل ارتش از سازمان تأمین اجتماعی به صندوق بازنشستگی ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب (۱۳۶۲/۷/۱۷): بر مبنای این قانون مقرر شد که سازمان تأمین اجتماعی حق بیمه وصولی سهم مستخدمین شاغل ارتش جمهوری اسلامی را که واجد شرایط لازم باشند، به صندوق بازنشستگی ارتش انتقال نماید.

در این قبیل موارد، طبق تکلیف قانونی دستگاه‌های اجرایی ذیربط، بدون آنکه نیاز به اقدام یا پرداخت هیچ‌گونه وجهی از سوی ذینفع باشد، نمایندگان صندوق‌ها رأساً امر انتقال سابقه را برای همه مشمولان قانون انجام داده‌اند و ذینفعان نیز از حمایت‌های مقرر در صندوق مقصد، با احتساب سوابق منتقل شده برخوردار شده‌اند.

۲. انتقال سابقه به‌طور انفرادی (موردی)

مطابق قوانین موجود و جاری کشور، حق بیمه بازنشستگی مربوط به سوابق خدمت اشخاصی که وجوهی را به هریک از صندوق‌های بیمه یا بازنشستگی یا صندوق مشابه پرداخت کرده یا پرداخت می‌کنند، انتقال سابقه از صندوقی به صندوق دیگر با توجه به حالات و شرایط زیر صورت می‌گیرد:

حالت اول: تغییر صندوق به دلیل تغییر محل کار یا تغییر ساختار (موضوع

قانون نقل و انتقال حق بیمه بازنشستگی (مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷)،

حالت دوم: بازخریدی (موضوع قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های

دولتی (مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷)،

حالت سوم: تداوم اشتغال در همان محیط یا افراد جدیدالاستخدام (موضوع قانون ماده (۴۲) برنامه سوم توسعه، تنفیذی برنامه چهارم توسعه و ماده (۳۰) برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران)،
حالت چهارم: بند «د» ماده (۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری،
حالت پنجم: ماده (۴۵) قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی.

۲-۱. تغییر صندوق به دلیل تغییر محل کار یا تغییر ساختار

به موجب قانون نقل و انتقال حق بیمه بازنشستگی (مصوب ۱۳۶۵/۳/۲۷)، «مشمولین قانون تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی و صندوق‌های مشابه که حق بیمه یا کسور بازنشستگی به هریک از صندوق‌های مذکور پرداخت نموده‌اند، در صورتی که طبق ضوابط، محل کار یا خدمت آنان تغییر نموده و به تبع آن از شمول صندوق مربوط خارج شده یا بشوند، یا طبق ضوابط قانونی مشترک صندوق دیگری شده یا بشوند، در این صورت می‌توانند از صندوق جدید درخواست انتقال سابقه از صندوق قبلی را نمایند».

شرایط انتقال سابقه و حق بیمه‌های موضوع این قانون به این شرح است:

سهم صندوق: چنانچه انتقال حق بیمه قبل از تصویب قانون (۱۳۶۵/۳/۲۷) صورت گرفته باشد، میزان سهم صندوق مبدأ که بابت فرد باید به صندوق مقصد پرداخت شود، برابر با ۴ درصد آخرین حقوق مبنای برداشت حق بیمه یا بازنشستگی

به‌ازای طول مدت خدمت است، اما اگر انتقال سابقه بعد از تصویب این قانون باشد، کلیه وجوهی که به‌عنوان حق بیمه بازنشستگی (اعم از سهم بیمه شده و کارفرما) به صندوق مبدأ پرداخت شده (پس از کسر سهم درمان) به صندوق مقصد انتقال می‌یابد.

سهم مستخدم (بیمه شده) طبق فرمول‌های زیر محاسبه می‌شود :

فرمول ۱. انتقال حق بیمه (سابقه) از صندوق تأمین اجتماعی به صندوق بازنشستگی کشوری

$$\text{حق بیمه یا کسور انتقالی} - \text{ماه‌های سنوات خدمت غیررسمی} \times 9\% = \text{حقوق و مزایای ماهیانه مشمول کسر کسور مندرج در اولین حکم کارگزینی} = \text{مابه‌التفاوت کسور قابل پرداخت توسط مستخدم}$$

فرمول ۲. انتقال حق بیمه (سابقه) از صندوق بازنشستگی کشوری به صندوق تأمین اجتماعی

$$\text{حق بیمه یا کسور انتقالی} - \text{ماه‌های سنوات خدمت غیررسمی} \times 18\% = \text{اولین حقوق و مزایای مشمول کسر حق بیمه در سازمان تأمین اجتماعی} = \text{مابه‌التفاوت کسور قابل پرداخت توسط مستخدم}$$

در صورتی‌که انتقال سوابق به‌علت انتقال مستخدم به یک دستگاه دیگر و یا به‌دلیل تغییر ساختار دستگاه محل خدمت او به یک دستگاه مشمول قانون تأمین اجتماعی (مثلاً خصوصی‌سازی) باشد، پرداخت ۷ درصد از رقم مذکور به‌عهده بیمه شده و ۱۱ درصد بقیه به‌عهده کارفرمای جدید خواهد بود.

۲-۲. انتقال سابقه به دلیل بازخریدی کارکنان

(موضوع قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی مصوب ۲۷/۱۰/۱۳۶۶)، مستخدمینی که به استناد قانون اصلاح تبصره ماده (۷۴) قانون استخدام کشوری و الحاق سه تبصره به آن (مصوب ۳/۲۷/۱۳۶۵) بازخرید شده یا می‌شوند، می‌توانند تقاضا کنند که کسور بازنشستگی یا حق بیمه آنان (صرفاً سهم مستخدم) به سازمان تأمین اجتماعی منتقل شود. این قبیل افراد در صورت تمایل به حفظ و تداوم سابقه پرداخت حق بیمه، صرفاً مجاز به انتقال سابقه به صندوق تأمین اجتماعی هستند و نمی‌توانند سوابق خود را به صندوق دیگری منتقل کنند. شرایط انتقال سابقه و حق بیمه‌های موضوع این قانون به این شرح است:

سهم صندوق: سهم صندوق مبدأ که باید به صندوق تأمین اجتماعی پرداخت شود به میزان سهم حق بیمه بیمه شده طی سال‌های مذکور است.

سهم بیمه شده طبق رابطه زیر محاسبه می‌شود:

فرمول ۳. انتقال سابقه به دلیل بازخریدی کارکنان

$$\left(\begin{array}{c} \text{مابه التفاوت کسور} \\ \text{قابل پرداخت توسط} \\ \text{مستخدم} \end{array} \right) = \left(\begin{array}{c} \text{آخرین حقوق و مزایای مینا برداشت کسور در} \\ \text{صندوق قبلی یا حداقل دستمزد کارگر عادی در} \\ \text{زمان انتقال هرکدام که بیشتر باشد.} \end{array} \right) \times 15\% - \left(\begin{array}{c} \text{ماه‌های سنوات} \\ \text{قابل انتقال} \end{array} \right) \times \left(\begin{array}{c} \text{مقدار حق بیمه} \\ \text{یا کسور انتقالی} \end{array} \right)$$

با توجه به عدم پیش‌بینی تقسیط مابه‌التفاوت در این قانون، مبلغ مابه‌التفاوت به‌طور یکجا دریافت می‌شود.

۳-۲. تغییر صندوق بدون تغییر دستگاه اجرایی

به موجب ماده (۴۲) قانون برنامه سوم^۱ (تنفیذ شده در قانون برنامه چهارم) و همچنین بند «ب» ماده (۲۸) قانون برنامه پنجم توسعه^۲، کلیه بیمه‌شدگان مجاز به تغییر صندوق و جابجایی سوابق بیمه‌ای خود هستند. این حکم قانونی هم برای تداوم اشتغال بیمه‌شدگان در همان محیط کار قبلی و هم برای افراد جدیدالاستخدام (در بدو خدمت) است. شرایط انتقال سابقه و حق بیمه‌های موضوع این قانون به این شرح است:

سهام صندوق: کلیه وجوهی که بابت بیمه شده (اعم از سهم مستخدم و کارفرما) به صندوق پرداخت شده، توسط صندوق مبدأ به صندوق مقصد منتقل می‌شود، البته صندوق تأمین اجتماعی پس از کسر حق بیمه سهم درمان و تعهدات کوتاه‌مدت (جمعاً معادل ده بیست و هفتم)، مابقی حق بیمه‌های یاد شده را منتقل می‌کند.

سهام بیمه شده طبق فرمول‌های زیر محاسبه می‌شود:

۱. ماده (۴۲) قانون برنامه سوم: کلیه بیمه‌شدگان (به استثنای کادر نیروهای مسلح و کارکنان وزارت اطلاعات) می‌توانند نسبت به تغییر سازمان بیمه‌ای خود اقدام کنند. نقل و انتقال حق بیمه و کسورات بیمه‌ای بین صندوق‌های بیمه‌ای براساس ضوابطی خواهد بود که حداکثر طی مدت ۶ ماه توسط سازمان امور اداری استخدامی کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی براساس محاسبات بیمه‌ای تهیه و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

۲. بند «ب» ماده (۲۸) قانون برنامه پنجم: کلیه بیمه‌شدگان به استثنای کادر نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات می‌توانند با رعایت اصول و الزامات محاسبات بیمه‌ای نسبت به تغییر صندوق بیمه‌ای خود به سایر صندوق‌ها از جمله صندوق‌های موضوع بند «الف» این ماده اقدام نمایند. ضوابط تغییر صندوق و نقل و انتقال حق بیمه و سوابق بیمه‌ای بین صندوق‌های موضوع این بند در آیین‌نامه مربوطه تعیین می‌گردد.

فرمول ۴. انتقال سابقه از صندوق تأمین اجتماعی به صندوق بازنشستگی کشوری

$$\text{مقدار حق بیمه یا کسور انتقالی} - \text{ماه‌های سنوات قابل انتقال} \times 22/5\% = \text{آخرین حقوق و مزایای مشمول کسر حق بیمه} = \text{مابه‌التفاوت کسور قابل پرداخت توسط بیمه شده}$$

فرمول ۵. انتقال سابقه از صندوق بازنشستگی کشوری به صندوق تأمین اجتماعی

$$\text{مقدار حق بیمه یا کسور انتقالی} - \text{ماه‌های سنوات قابل انتقال} \times 21\% = \text{آخرین حقوق و مزایای مشمول کسر حق بیمه} = \text{مابه‌التفاوت کسور قابل پرداخت توسط بیمه شده}$$

۳. سایر قوانین مرتبط

طبق ماده (۱۴۷) قانون برنامه چهارم توسعه مقرر شده بود که به منظور تقویت صندوق‌های بازنشستگی و سهولت جابجایی کارکنان اقدام‌های ذیل به عمل آید:

الف) به کارکنان مشمول صندوق‌های بازنشستگی اجازه داده می‌شود در صورتی‌که با خرید خدمت شوند و یا به دستگاه‌های دیگر منتقل شوند و یا با استفاده از مرخصی بدون حقوق (بدون محدودیت زمان) در بخش غیردولتی اشتغال یابند، کماکان مشمول صندوق بازنشستگی خود باشند.^۱

ب) مستخدمین پیمانی دستگاه‌های مشمول صندوق بازنشستگی کشوری می‌توانند از نظر مزایای تأمین اجتماعی مشمول صندوق بازنشستگی کشوری و

۱. مفاد این بند در ماده (۳۰) قانون برنامه پنجم توسعه نیز آمده است.

سازمان خدمات درمانی گردند.

در تمامی حالت‌های یاد شده سوابق انتقالی در صورتی قابل احتساب در شرایط بازنشستگی خواهد بود که:

- مابه‌التفاوت متعلقه توسط بیمه شده و یا مشترک صندوق جدید پرداخت شده باشد.

- فرد در سازمان تأمین اجتماعی حداقل ۱۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشد.

- فرد در صندوق بازنشستگی کشوری حداقل ۲۰ سال سابقه خدمت رسمی داشته باشد.

علاوه بر قوانین یاد شده، در سال‌های اخیر قوانین دیگری هم در ارتباط با این موضوع تصویب شده، اما به اجرا درنیامده است. قوانین مذکور عبارتند از:

۱-۳. از قانون ساختار نظام جامع و رفاه اجتماعی

- جزء «۲» بند «ط» ماده (۶): برای بیمه‌شوندگان امکان انتخاب مؤسسه بیمه‌گذار فراهم شود.

- بند «ک» ماده (۶) نحوه جابجایی: جابجایی بیمه‌شدگان بین صندوق‌های بیمه همگانی به صورت انفرادی یا گروهی براساس آیین‌نامه مصوب هیئت‌وزیران مجاز خواهد بود.

۲-۳. از قانون مدیریت خدمات کشوری

ماده (۱۰۱)

کلیه کارمندان پیمانی دستگاه‌های اجرایی از لحاظ برخورداری از مزایای تأمین اجتماعی نظیر بازنشستگی، ازکارافتادگی، فوت، بیکاری، درمان با رعایت این قانون مشمول قانون تأمین اجتماعی می‌باشند و کارمندان رسمی را که پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، می‌توان برای مشاغل حاکمیتی در دستگاه‌های اجرایی استخدام نمود از لحاظ برخورداری از مزایای تأمین اجتماعی حسب تقاضای خود مشمول قانون تأمین اجتماعی یا قوانین بازنشستگی مورد عمل دستگاه اجرایی ذیربط قرار می‌گیرند.

ماده (۱۰۲)

کارمندان می‌توانند در صورت تمایل به‌جای سازمان تأمین اجتماعی یا سازمان بازنشستگی کشوری مشمول مقررات یکی دیگر از صندوق‌های بیمه‌ای قرار گیرند. در این صورت سهم کارفرمایی دولت برای خدمات تأمین اجتماعی حداکثر به میزان سهم کارفرمایی مقررات قانون تأمین اجتماعی می‌باشد و مابه‌التفاوت توسط کارمندان پرداخت می‌گردد. این قبیل کارمندان از لحاظ بازنشستگی، وظیفه، ازکارافتادگی و نظایر آن مشمول مقررات صندوقی که انتخاب کرده‌اند، می‌باشند. تغییر صندوق در طول مدت قرارداد فقط یک‌بار امکانپذیر می‌باشد.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی نحوه تغییر صندوق‌ها با پیشنهاد سازمان به

تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

۴. آسیب‌شناسی وضع موجود

با توجه به نتایج این بررسی، مهمترین مشکلات موجود در قوانین و مقررات مربوط به نقل‌وانتقال سوابق بیمه‌ای را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

۴-۱. تعدد قوانین

در دوره‌های زمانی مختلف قوانین متعددی در زمینه نقل‌وانتقال سوابق بیمه‌ای به تصویب رسیده که هرکدام ناظر بر شرایط خاصی بوده است. در حال حاضر این قوانین به‌طور همزمان برای بیمه‌شدگانی که وضعیت‌های مختلفی دارند، معتبر است که اجرای آنها شرایط ناعادلانه و تبعیض‌آمیزی را رقم می‌زند.

۴-۲. نرخ‌های مختلف

وجود قوانین مختلف موجب شده که نرخ‌های متفاوتی برای محاسبه مابه‌التفاوت سهم بیمه شده وجود داشته باشد که از نظر کارشناسی چندان قابل توجیه نیست.

۴-۳. تحمیل کل هزینه‌های نقل‌وانتقال به بیمه شده

در وضع موجود، صندوق مبدأ حق بیمه‌های دریافت شده را بدون محاسبه ارزش روز آن به صندوق جدید منتقل می‌کند و صندوق جدید نیز حق بیمه مربوط به سوابق مورد انتقال را به نرخ روز مطالبه می‌کند. مابه‌التفاوت این دو مبلغ، هزینه سنگینی را به بیمه شده تحمیل می‌کند در حالی که به‌طور منطقی، صندوق مبدأ باید حق بیمه را به نرخ روز (با محاسبه ارزش‌افزوده آن) منتقل کند.

۴-۴. عدم تأثیر سوابق منتقله در احراز شرایط بازنشستگی

در اغلب موارد، سوابقی که منتقل می‌شود، فقط در تعیین میزان حقوق بازنشستگی تأثیر دارد و در احراز شرایط قانونی برای بازنشستگی مؤثر نیست. این وضعیت موجب می‌شود که بیمه‌شدگان با وجود پرداخت حق بیمه و مابه‌التفاوت، نتوانند از مزایای کامل آن استفاده کنند.

۴-۵. عدم انتقال سهم کارفرما

بر مبنای برخی از قوانین مورد بحث، به هنگام انتقال سابقه فقط حق بیمه سهم مستخدم منتقل می‌شود و در نتیجه، مابه‌ازای سهم منتقل نشده کارفرما به مبلغ مابه‌التفاوت سهم بیمه شده اضافه می‌شود.

۴-۶. عدم انتقال سوابق خدمت غیررسمی کارکنان

در برخی موارد، سوابق مدتی که کارکنان به صورت غیررسمی مشغول به کار بوده‌اند در انتقال سوابق لحاظ نمی‌شود.

۴-۷. عدم پذیرش سوابق خدمتی بخش غیردولتی

برای کارکنان عضو صندوق بازنشستگی کشوری، خدمت در بخش غیردولتی جزء سوابق قابل قبول محسوب نمی‌شود و در نتیجه سوابق آن نیز منتقل نمی‌گردد.

۴-۸. عدم امکان انتقال سوابق توسط بازماندگان بیمه شده

در صورت فوت بیمه شده و نیاز به انتقال سوابق بیمه‌ای برای استفاده از مزایا، بازماندگان او نمی‌توانند نسبت به این کار اقدام کنند. در نتیجه، در بسیاری از موارد سوابق بیمه شده بلااستفاده می‌ماند و بازماندگان او از خدمات بیمه محروم می‌شوند.

۴-۹. توجه صرف اقتصادی صندوق‌ها در محاسبات حق بیمه متعلقه

به هنگام محاسبه مابه‌التفاوت سهم بیمه شده، فرمول‌ها به نحوی تنظیم شده که صرفاً صندوق‌ها ضرر نکنند و حقوق بیمه شده در نظر گرفته نشده است. به همین دلیل، در مواردی که دو مبلغ متفاوت قابل تصور است، «مبلغی که بیشتر است» ملاک پرداخت قرار گرفته است.

۴-۱۰. نبود محدودیت در میزان سابقه منتقل شده

عدم تعیین سقف در سوابق قابل انتقال موجب شده که بیمه‌شدگان با هر میزان سقف بتوانند تقاضای انتقال کنند و صندوق مقصد نیز با زیان اقتصادی روبرو شود و به ناچار، برای جبران آن به سخت‌گیری بیش از حد یا دریافت مابه‌التفاوت سنگین از بیمه شده متوسل شود.

۴-۱۱. عدم تمایز در قوانین بر اساس علت انتقال سوابق

به نظر می‌رسد باید در قوانین برای مواردی که انتقال سوابق از سر ناچاری و اجبار بوده، با مواردی که از روی انتخاب و اختیار است، فرق گذاشته می‌شد، اما چنین تمایزی رعایت نشده است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

تسهیل جابجایی بیمه‌شدگان بین دستگاه‌های اجرایی مختلف در بخش دولتی یا خصوصی و همچنین سهولت تغییر وضعیت شاغلان به اقتضای شرایط محیط کار در شرایط کنونی یک ضرورت است. این موضوع به‌خصوص به هنگام واگذاری برخی از شرکت‌های دولتی یا برخی از وظایف دستگاه‌های اجرایی به بخش خصوصی، اهمیت مضاعف می‌یابد. در این حالت، سوابق بیمه‌ای کارکنان و امکان تداوم پوشش بیمه‌ای آنها باید محفوظ بماند و حقی از آنها ضایع نشود.

این بررسی نشان می‌دهد که قوانین و مقررات موجود برای تحقق این هدف کافی نیستند. این قوانین در برخی از موارد، انتقال سابقه را عملاً ناممکن می‌سازد. همچنین، انتقال سوابق مستلزم پرداخت هزینه‌های سنگینی به‌عنوان مابه‌التفاوت و طی مراحل اجرایی دشوار از سوی بیمه شده است. ضمن آنکه حتی با پرداخت این هزینه‌ها نیز بهره‌گیری از سوابق منتقل شده مشروط به شرایطی است که ممکن است عملاً تحقق نیابد.

تعدد قوانین و نابسامانی در مقررات قانونی، تنظیم یک‌سویه مقررات به‌نفع صندوق‌ها و عدم رعایت حقوق بیمه شده، تفاوت‌های تبعیض‌آمیز در وضعیت‌های مختلف، عدم اجرای برخی از قوانین مربوط از دیگر مشکلات پیش‌روی موضوع نقل‌وانتقال سوابق است. بنابراین، اصلاح کلیه قوانین مرتبط با موضوع نقل‌وانتقال سوابق لازم و ضروری به‌نظر می‌رسد.

پیشنهادها

باتوجه به نکات یاد شده، پیشنهاد می‌شود با تصویب قانون جدیدی کلیه قوانین مربوط و مؤثر بر موضوع «نقل و انتقال سوابق بیمه‌ای» اصلاح شوند به نحوی که رفع مشکلات بیمه‌شدگان و صندوق‌ها با رعایت محاسبات بیمه‌ای مد نظر قرار گیرد. در این راستا، پیشنهاد مورد نظر به شرح زیر به‌عنوان طرح جایگزین قوانین نقل و انتقال سوابق حق بیمه بین صندوق‌ها پیشنهاد می‌شود:

طرح جایگزین قوانین مرتبط با نقل و انتقال سوابق حق بیمه و کسورات بیمه‌ای بین صندوق‌های بیمه و بازنشستگی

ماده (۱)

افراد مشترک هریک از صندوق‌های بیمه و بازنشستگی، به‌استثنای کادر نیروهای مسلح و کارکنان وزارت اطلاعات می‌توانند از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون فقط برای یکبار نسبت به تغییر و یا انتقال سوابق پرداخت حق بیمه یا کسور بازنشستگی صندوق خود بدون پرداخت هرگونه مابه‌التفاوت اقدام نمایند.

تبصره - آن دسته از بیمه‌شدگان جدیدالاستخدام دستگاه‌های اجرایی مشمول

ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که از بدو استخدام مشمول صندوق تأمین اجتماعی هستند پس از استخدام رسمی مجازند در طول دوران بیمه‌پردازی یکبار دیگر نیز طبق ضوابط این قانون صندوق بیمه یا بازنشستگی خود را تغییر دهند.

ماده (۲)

فرد ذینفع تقاضای انتقال سابقه پرداخت حق بیمه را به صورت کتبی به صندوق جدید ارائه می‌کند، صندوق جدید نیز تا یک ماه انتقال وجوه حق بیمه یا کسور بازنشستگی را از صندوق بیمه قبلی تقاضا می‌نماید و صندوق بیمه قبلی، مکلف است حداکثر تا سه ماه از تاریخ تقاضای صندوق بیمه جدید، وجوه قابل انتقال را به آن صندوق منتقل نماید.

ماده (۳)

محاسبه وجوه حق بیمه یا کسور بازنشستگی قابل انتقال که توسط صندوق قبلی به صندوق جدید پرداخت می‌شود به شرح زیر است:

متوسط آخرین سال پرداخت حق بیمه یا کسور بازنشستگی (اعم از سهم مستخدم و سهم کارفرما) قبل از تقاضای انتقال سابقه ضرب در تمام ماه‌های سنوات خدمت قابل انتقال ضرب در نرخ اوراق مشارکت برمبنای ارزش واقعی زمان انتقال وجوه حق بیمه یا کسور بازنشستگی. در هر حال عدم انتقال و یا تأخیر در پرداخت وجوه مذکور در موعد مقرر مانع احتساب سابقه فرد در صندوق جدید نخواهد بود.

تبصره - سوابق خدمتی بیمه‌شدگان و مستخدمین (اعم از دولتی و غیردولتی) که بابت آن حق بیمه یا کسور بازنشستگی کسر شده است در احراز شرایط و بهره‌مندی از مزایای قانونی صندوق جدید قابل احتساب خواهد بود.

ماده (۴)

در صورتی‌که صندوق‌های مشمول این قانون طبق مقررات مورد عمل، علاوه بر پرداخت حقوق بازنشستگی، از کارافتادگی و فوت، مشترکین خود را در برابر بیماری‌ها، کمک‌ازدواج، بارداری، حقوق ایام بیماری، غرامت مقطوع نقص عضو بیمه نموده باشند هنگام انتقال حق بیمه یا کسور بازنشستگی به صندوق جدید، سهم درمان به‌علاوه یک درصد بابت مزایای یاد شده از جمع وجوه قابل انتقال کسر می‌شود.

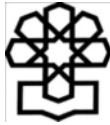
ماده (۵)

این قانون از تاریخ لازم‌الاجرا شدن جایگزین کلیه قوانین نقل‌وانتقال حق بیمه یا بازنشستگی می‌شود.

منابع و مآخذ

- قوانین نقل‌وانتقال حق بیمه.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۵۵۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: آسیب‌شناسی قوانین نقل و انتقال سوابق بین صندوق‌های بیمه و بازنشستگی و ارائه پیشنهاد اصلاحی

نام دفتر: مطالعات اجتماعی (گروه رفاه)

تهیه و تدوین‌کنندگان: منوچهر نامخ، رسول رضایی، مظفر کریمی

همکاران: عبدالرضا آهوئی، مهدی شکوری

ناظر علمی: علی اخوان بهبهانی

متقاضی: معاونت اجتماعی و فرهنگی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۶/۲۰